

Всесвітнє наукове ноосферно-онтологічне товариство
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Асоціація російськомовних вчених штату Масачусетс, м. Бостон, США
Асоціація «Духовно-інтелектуальний вибір»
Харківський громадський фонд розвитку вищої освіти «ІНТЕЛЕКТ»

ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ МОЛОДІ В ХХІ СТОЛІТТІ

*Міжнародна колективна монографія
за загальною редакцією проф. В. П. Бабича, проф. Л. С. Рибалко*

ДУХОВНО-ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЕ ВОСПИТАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ МОЛОДЕЖИ В ХХІ СТОЛЕТИИ

*Международная коллективная монография
под общей редакцией проф. В. П. Бабича, проф. Л. С. Рыбалко*

SPIRITUAL AND INTELLECTUAL UPBRINGING AND TEACHING YOUTH IN THE XXI CENTURY

*International Collective Monograph
edited by prof. V. P. Babich, prof. L. S. Rybalko*

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Всесвітнього наукового ноосферно-онтологічного товариства, м. Харків
(протокол № 4/1 від 3.11.2019 р.)*

Рецензенти:

- С. Т. Золотухіна** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;
- О. М. Кікінежді** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;
- М. С. Гончаренко** — доктор біологічних наук, професор, професор кафедри валеології філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Д 85 **Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті** : міжнародна колективна монографія / за заг. ред. проф. В. П. Баби́ча, проф. Л. С. Рибалко. Харків: Вид. ВННОТ, 2019. 470 с.

У монографії розглянуто філософсько-онтологічні та концептуально-методологічні засади духовно-інтелектуального виховання і навчання молоді в XXI столітті. Представлено матеріали до проекту Концепції духовно-інтелектуального виховання і навчання молоді «ДИВО-21» Всесвітнього наукового ноосферно-онтологічного товариства.

Висвітлено питання духовно-інтелектуального виховання і навчання молоді в історичному, педагогічному, психологічному аспектах. Акцентовано на практичній значущості розвитку духовно-інтелектуального потенціалу суб'єктів освітнього процесу.

Розраховано на науковців, педагогів, здобувачів вищої освіти, методистів, управлінців, громадську спільноту, батьків.

Д 85 **Духовно-интеллектуальное воспитание и обучение молодежи в XXI веке**: международная коллективная монография / Под общ. ред. проф. В. П. Баби́ча, проф. Л. С. Рыбалко. Харьков: Изд. ВННОО, 2019. 470 с.

В монографии рассмотрены философско-онтологические и концептуально-методологические основы духовно-интеллектуального воспитания и обучения молодежи в XXI веке. Представлены материалы к проекту Концепции духовно-интеллектуального воспитания и обучения молодежи «ДИВО-21» Всемирного научного ноосферно-онтологического общества.

Освещены вопросы духовно-интеллектуального воспитания и обучения молодежи в историческом, педагогическом, психологическом аспектах. Акцентировано на практической значимости развития духовно-интеллектуального потенциала субъектов образовательного процесса.

Рассчитано на научных работников, педагогов, соискателей высшего образования, методистов, управленцев, общественное сообщество, родителей.

Spiritual-intellectual upbringing and teaching of youth in the 21st century: an international collective monograph / by head. ed. prof. V. P. Babich, prof. L. S. Rybalko. Kharkov: View. WSNOS, 2019. 470 p.

The monograph deals with the philosophical-ontological and conceptual-methodological foundations of spiritual and intellectual upbringing and teaching of youth in the 21st century. The materials for the draft Concept of Spiritual-Intellectual Upbringing and Teaching of Youth «DIVO-21» of the World Scientific Noosphere-Ontological Society are presented.

The issues of spiritual and intellectual upbringing and teaching of youth in historical, pedagogical and psychological aspects are covered. The practical importance of developing the spiritual and intellectual potential of the subjects of the educational process is emphasized.

It is designed for scientists, educators, higher education graduates, methodologists, managers, the community, parents.

ЗМІСТ

Склад редакційної колегії	6
Передмова В. П. Бабича	7
Вступ	9
Розділ I. КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ МОЛОДІ В ХХІ СТОЛІТТІ	11
Научно-Онтологические основы Духовно-интеллектуального воспитания и образования человека новой эпохи «ДИВО-21». <i>В. П. Бабич</i>	11
«ДИВО-21»: концептуальные основания преодоления современного античеловечного глобального кризиса. <i>Г. В. Задорожний</i>	17
Концептуально-методологические основания системы духовно-интеллектуального воспитания и обучения. <i>М. И. Зобов</i>	26
Проект Концепції системи освіти «ДИВО-21». <i>А. Н. Хвостиченко, Л. Г. Трусей, А. Д. Сердюк</i>	39
Освіта – кому і навіщо? <i>Л. М. Трусей, А. О. Мироненко</i>	49
Суспільство знань: спокуси оновлення і пастки утопічної свідомості. <i>М. Д. Култаєва</i>	55
Переорієнтація суспільної свідомості з боротьби на єдність. <i>С. М. Олексюк</i>	63
Шахові моделі стосунків у суспільстві та їх вплив на формування світогляду індивіда. <i>О. С. Синьов</i>	64
Przegląd polskiej filozofii realistycznej XX wieku i jej związek z edukacją. / The review of Polish realistic philosophy in the 20 th century and its connection with education. <i>M. Krasnodebski</i>	67
Духовна еволюція людини як напрям збереження і розвитку людства. <i>Ю. Д. Бойчук, М. С. Гончаренко</i>	82
Духовність як інтенція особистісного буття. <i>Н. В. Шелковая</i>	92
Антропософський підхід до навчання та виховання особистості. <i>В. І. Лозова, О. М. Іонова</i>	97
Валеологічні основи духовного розвитку особистості. <i>Ю. Д. Бойчук, Н. В. Науменко</i>	101
Духовно-інтелектуальне навчання та виховання як природне право кожної людини. <i>Л. П. Яненко</i>	107
Духовно-інтелектуальне навчання та виховання в Україні та в світі. <i>Я. Волкова</i>	112
Засади духовного та інтелектуального виховання молоді. <i>С. М. Грудницька</i>	115
Наука та освіта в контексті сучасних вимог. <i>Л. Г. Трусей</i>	122
Вчинковий потенціал підростаючої особистості як предмет наукового аналізу. <i>Я. Кальба</i>	131
Образ учителя як духовно-інтелектуального наставника молоді з позиції акмеологічного підходу. <i>Л. С. Рибалко, С. Т. Золотухіна, Р. С. Черновол-Ткаченко</i>	135
Формування особистості: аналогі в історії, актуальні підходи, практична реалізація, теорія свідомості. Авторська концепція. <i>М. Ю. Міаніс</i>	139
Діалогізація в культурно-освітньому просторі особистості: європейський вимір. <i>Н. В. Авдимириць</i>	148
Проект «Реформування освіти» / «Освіта майбутнього». <i>М. Ю. Міаніс</i>	151
Інноваційна складова сучасної освіти. <i>Г. С. Криворотько, Ж. Ю. Кузьміна</i>	157
Сучасні проекти освітнього ландшафту: від експансії маски – до дихання живого. <i>Л. А. Кондрацька</i>	160
Принципові особливості навчання та виховання в ХХІ столітті. <i>Л. І. Ліщитович</i>	164
Ціннісний підхід до навчання й виховання як основа гуманістичної парадигми в освіті. <i>Г. Жирська</i>	170
Елітизм і рівність освіти обдарованої молоді як гуманітарна проблема ХХІ століття. <i>Я. Василькевич</i>	174
Філософія в школі: трилогія ума. <i>Ю. А. Ротенфельд</i>	179
Нова освітня парадигма як чинник розвитку вищої школи. <i>В. І. Мудрик, О. М. Школа, Чжу Фен</i>	188
Можливості ноосферної освіти вже сьогодні. <i>П. М. Таланчук, Л. І. Ліщитович</i>	193
Физическая абстракция «свободная энергия» в теории и практике индивидуальной и социальной культуры здоровья. <i>Г. Л. Апанасенко, М. С. Гончаренко, С. Д. Прасол</i>	199

11. Словарь української мови (зібрала редакція журналу «Кієвская Старина») / упоряд. Грінченко Б. Д. К., 1909. Т. IV: Р-Я.
12. Словник староукраїнської мови: в 2 т. / за ред. Гумецької Л. Л., Керницького І. М. К. : Наукова думка, 1978. Т. 2: XIV–XV ст. 592 с.
13. Татенко В. О. Методологія суб'єктно-вчинкового підходу: соціально-психологічний вимір : монографія. К.: Міленіум, 2017. 184 с.
14. Фасмер М. Ю. Этимологический словарь : в 4 т. М. : Прогресс, 1987. Т. 3: Муза Сят. 830 с.
15. НАН України, Ін-т філософії імені Сковороди Г. С. Філософський енциклопедичний словник / редкол.: Шинкарук В. І. та ін. Київ : Абрис, 2002.
16. Франкл С. Л. Непостижимое. Онтологическое введение в философию религии / сочинения. М. : Правда, 1990. 559 с.

ОБРАЗ УЧИТЕЛЯ ЯК ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО НАСТАВНИКА МОЛОДІ З ПОЗИЦІЇ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

Л. С. Рибалко

д. пед. н., професор, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

С. Т. Золотухіна

д. пед. н., професор, завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Р. С. Черновол-Ткаченко

к. ф. н., доцент, зав. кафедри іноземних мов, Харківський економіко-правовий університет

Реалізація акмеологічного підходу в педагогічних дослідженнях стала можливою завдяки розвитку акмеології як науки. Акмеологія визначається, як: галузь наукового знання, комплекс наукових дисциплін, об'єктом вивчення якої є людина в динаміці самоактуалізації її творчого потенціалу, саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення в різних життєвих сферах, у тому числі в освіті, професійній діяльності, системі підвищення кваліфікації (Н. Кузьміна); наука про вершини життєдіяльності людини (В. Максимова); інтегративна наука, яка вивчає закономірності, шляхи, засоби та умови досягнення вершин творчого потенціалу людини і способи його самореалізації у творчій діяльності на етапі зрілості (Г. Хозяїнов). Центральною фігурою в акмеології є людина, яка розглядається як індивід, особистість, індивідуальність, як продукт біологічного і соціального розвитку та суб'єкт життєдіяльності. Отже, акмеологія — це наука про набуття людиною досконалості, зрілості, професіоналізму впродовж всього життя.

У межах розвитку Харківського акмеологічного осередку проводяться педагогічні дослідження, в яких розкривається образ учителя як духовно-інтелектуального наставника молоді, шляхи його формування на засадах акмеологічного підходу [1–5].

З позиції акмеологічного підходу особистість учителя є змінною субстанцією, котра сприймає все нове, аналізує, швидко реагує й змінює своє ставлення та позитивно впливає на молодь. *Нині професійна мобільність характеризує вчителя-новатора, який здатний сприймати зміни в шкільній освіті й брати активну участь у реформуванні української освіти* [4].

Формування компетентностей професійної мобільності вчителів на засадах акмеологічного підходу відбувається під час проведення авторського методичного семінару для вчителів і методистів «Теорія і практика формування професійної мобільності вчителів з позиції акмеологічного підходу». Семінари-практикуми для керівників районних методичних об'єднань, учасників творчих груп («Самоосвіта — один із шляхів підвищення педагогічної майстерності вчителя», «Підвищення професійної компетентності вчителя в системі інформального та неформального навчання», «Створення позитивної мотивації до творчої діяльності вчителів») позитивно впливають на формування професійної мобільності вчителів, мотивують педагогів до самовдосконалення та обміну ефективним педагогічним досвідом.

Інтелектуальне мислення вчителів розвивається завдяки поєднанню наукової інформації з теорії самореалізації особистості з вимогами педагогічної професії (рушійні сили розвитку особистості, в тому числі й мобільності, «Я»-концепція і механізми самопізнання власних педагогічних ресурсів, шляхи самовдосконалення й саморозвиток професійних якостей, роль самоуправління в швидкому розв'язанні педагогічних ситуацій).

З метою формування творчих умінь і креативного мислення вчителів об'єднуємо в проєктні групи на основі модульно-диференційованого підходу (молоді спеціалісти, учителі I-II категорії, спеціалісти вищої кваліфікаційної категорії та творчі фокус-групи), у яких вони складають план проведення методичних днів, майстер-класу

з формування професійної мобільності сучасного вчителя, засідання «Школи молодого вчителя» на тему: «Мобільність як характеристика сучасного вчителя», тренінгу «Шляхирозвитку професійної мобільності вчителя».

Комунікативні знання й вміння вчителів розвиваються в аспекті розширення їхньої обізнаності й залучення до участі в міжнародному співробітництві, основ співпраці з батьками й школярами. Учителів ознайомлюємо з основами етики партнерських ділових відносин у освітньому середовищі. Ефективними виявилися співбесіди з питань взаєморозуміння і конфліктів у спілкуванні, іміджу ділової людини, атрибутики ділової зустрічі, а також оволодіння вчителями прийомами і методами, формами ділового спілкування, що й допомагає сформувати їхні вміння спілкуватися з колегами, учнями, батьками.

Акмеологічні знання й уміння вчителів формуються шляхом розроблення й використання Програми акмеологічного зростання педагогічних працівників (згідно плану роботи акмеологічного осередку м. Харкова) для підвищення їхнього професійного рівня самоосвіти. У процесі реалізації Програми вчителів ознайомлюємо з досвідом роботи відомих вітчизняних акмеологів, як-от: І. Дроздової, О. Дубасенюк, В. Огнев'юк, Р. Пріми, Г. Сазоненко, С. Сисоєвої, Т. Поясок, Л. Хоружої. Серед школярів і батьків поширюємо інформацію про акмеологію і педагогічну акмеологію з метою формування активної і мобільної особистості. Учителі готують учнів до таких конкурсів, як: «Що? Де? Коли?»; «КВК», «Харків очима небайдужих дітей». Так, під час конкурсу «Учень року — 2017» учні стали переможцями у номінаціях: «Лідер року», «Інтелектуал року», «Творча особистість року», «Спортсмен року». На батьківських зборах наголошуємо на відповідальному ставленні батьків до розвитку школярів і створення умов для їх творчого самовираження.

Заслугує уваги організація різних форм дистанційного навчання завдяки сайту (форум, чат, вебінар, інтернет-конференція), а також використання телекомунікацій та електронної пошти, соціальних мереж. На шкільних сайтах функціонують віртуальні предметні кабінети (з усіх предметів), які є не лише засобом дистанційного інформування, консультування, спілкування з учнями й батьками, але й інформаційно-освітнім ресурсом. Учителі беруть активну участь у вебінарах у межах онлайн-проекту видавництва «Ранок» «Інтерактивна школа творчого вчителя». Як показала практика організації методичної роботи, ІКТ відкривають величезні можливості для комунікації в он-лайн режимі: зникає потреба у одночасній присутності педагогів в одному місці; з'являється вільний доступ до спільних ресурсів у інформаційному просторі, завдяки якому презентуються досягнення окремих вчителів та школи в цілому, проводяться дистанційні наради, семінари, освітянські конкурси.

Образ учителя формується в освітньому середовищі, зокрема в іншомовному середовищі, у якому відбувається його професійна самореалізація [5]. Активізація потреб професійної самореалізації вчителів іноземних мов засобами іншомовного спілкування відбувається шляхом усунення перешкод, що заважають максимально повному розкриттю їхнього іншомовного потенціалу. З цієї метою проводиться тренінг професійного самопізнання, в процесі якого вчителі виконують вправи «Я людина», «Ти про мене ще не знаєш...», «Автопортрет», «Хто я?», «Взаємне інтерв'ю». Виявленню особистих уявлень, цінностей, потреб і емоцій присвячується лекція на тему «Професійна «Я-концепція» вчителя».

До засобів іншомовного професійного спілкування відносимо використання на заняттях з іноземних мов автентичних відеофільмів, пісень, газетних статей, які розширюють межі професійної самореалізації вчителів.

Позитивним виявилось залучення вчителів іноземних мов до обміну доробками з питань створення іншомовного освітнього середовища з колегами району, міста під час проведення різноманітних колективних форм роботи (семінар «Он-лайн мережі як потужний стимул для вивчення іноземної мови і підвищення рівня використання інформаційно-комунікаційних технологій»), відвідування методичних семінарів вчителів міста, презентації на власних блогах новинок не лише з методики викладання іноземних мов, але й досвіду побудови міжособистісних взаємин з колегами, учнями і батьками на партнерських засадах.

Результативними виявилися засідання методичних об'єднань учителів іноземних мов і педагогічних нарад для всіх учителів, на яких розглядаються питання: «Створення іншомовного освітнього середовища як запорука відкритих і партнерських стосунків», «Іншомовна компетентність учителів різних напрямів підготовки», «Вимоги до участі суб'єктів освітнього процесу в міжнародних освітніх проектах», «Співробітництво в освіті: теорія і практика».

Стимулювання учителів іноземних мов до самовдосконалення їхнього іншомовного потенціалу відбувається завдяки діалогічному спілкуванню, розробці й використанню інтерактивних технологій, виявленню лідерських і організаторських здібностей. Педагоги вивчають методичний досвід учителів іноземних мов, відвідують уроки молодих вчителів, заняття школи молодого вчителя. Описаний досвід удосконалюють, розвивають шляхом інтеграції в інші предмети навчального плану. Розповсюдження досвіду відбувається завдяки обміну досвідом між педагогічними працівниками закладу на засіданнях педагогічної ради, методичних об'єднань, методичних заходах; шляхом опрацювання дидактичних матеріалів; розробок методичних рекомендацій; при роботі з батьками; через випуск методичного бюлетеня, підготовки та публікації статей відповідного змісту в газетах, журналах; розміщення доробок на сайтах чи блогах.

Відвідування уроків учителів вищої категорії, аналіз їх портфоліо і блогів свідчать про те, що вчителі іноземних мов постійно намагаються вдосконалювати власний потенціал. Так, у сучасному мовному просторі комунікативні технології стали невід'ємною частиною спілкування, отримання інформації, розвитку творчих здібностей та самоосвіти. Упровадження комунікативних технологій в освітній процес стимулює пізнавальну активність школярів, сприяє формуванню інформаційної культури. Тож, привнесення нового у звичайні форми роботи вчителя сприяє цікавому і повнішому, всебічному розкриттю, зрозумілішому поданню навіть дуже складного навчального матеріалу, і тим самим допомагає скоротити навчальний час для успішного засвоєння теми. Комунікативна технологія орієнтована на організацію навчання, адекватного процесу реального спілкування завдяки моделюванню основних закономірностей мовленнєвого спілкування, а саме: 1) діяльнісний характер мовленнєвого спілкування, що втілюється в комунікативній поведінці вчителя як учасника процесу спілкування та навчання, і в комунікативно вмотивованій, активній поведінці учня як суб'єкта спілкування та навчання; 2) предметність процесу комунікації, яка має бути змодельована обмеженим, але точно визначеним набором предметів обговорення (тем, проблем, подій); 3) ситуації спілкування, що моделюються, як найтипівіші варіанти стосунків учнів між собою; 4) мовленнєві засоби, які забезпечують процес спілкування та навчання в даних ситуаціях.

Стимулювальний ефект виявляють нові форми іншомовного спілкування, яке відбувається під час бесід, дискусій, диспутів, інтерв'ю, конференцій, круглих столів, рецензування, спілкування завдяки електронній пошті та Інтернет з наступним обговоренням отриманої інформації, рольовим іграм, вікторинам, драматизації, перекладам (синхронні, послідовні чи дослівні, художні).

Технологія співпраці дає учням можливість навчатися у взаємодії один з іншим, застосовуючи набуті знання та досвід спілкування. За рахунок використання технології співпраці на уроках англійської мови більше часу витрачається на розвиток говоріння. Прикладами вживання технології співпраці на уроках мають бути такі: спільна робота за різними частинами тексту із подальшим обговоренням, групові проекти, такі ігри як «Поясни новому учню» або «Знайди та виправи помилку».

Ефективність виробленої системи підготовки до уроків доводять такі результати: учні із задоволенням відвідують уроки, охоче виконують домашні завдання, зацікавлено беруть участь у навчальних проектах, мають достатній та високий рівень навчальних досягнень, стають учасниками та переможцями всеукраїнського конкурсу з англійської мови «Гринвіч» та міжнародного ігрового конкурсу «Британський Бульдог».

Формування вміння самопрезентації у іншомовному освітньому середовищі в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) здійснюється наступним чином. Учителів переконують у тому, що презентація сприяє не лише формуванню вмінь говоріння, читання, аудіювання та письма, але ще й сприяє розвитку логічного мислення, організації мовлення, його логічної побудови й структурування, постановці мети, викладенню висновків, навчаче різним прийомам отримання і передачі інформації через тембр голосу, темп мовлення, рухи. Розробляння алгоритму самопрезентації, що містить такі елементи, як: привітання; привернення та утримання уваги; тема презентації; мета та основна ідея презентації; поєднання теми презентації з професійними інтересами слухачів; демонстрація компетентності мовця з предмету презентації; план презентації. Основна частина може складатися з одного до трьох пунктів; заключна частина має містити: короткий виклад розкритої у презентації інформації та візуалізація результатів; підведення підсумків; висловлення подяки слухачам та пропозиції ставити питання.

Самопрезентація відбувається у форматі блогу як інформаційною технологією, яка підтримує функціонування в Інтернеті невеликого WEB-сайту, WEB-оглядача, що містить особистий щоденник учителя, його мережевий журнал подій, до якого він додає подані у зворотному хронологічному порядку записи, зображення або об'єкти мультимедіа. На сторінках блогу вчителі розміщують інформацію про ідеї співробітництва в освітньому середовищі, ведуть переписку з колегами, учнями, батьками іноземними мовами.

Нові підходи до професійної самореалізації педагогів у методичній і в освітній проектній збагачують образ учителя, розширюють і осучаснюють його функціональні обов'язки (С. Кіриченко, Т. Куценко) [2; 3].

На формування образу мобільного вчителя позитивно впливає використання новітніх засобів методичної роботи в ЗЗСО. Це такі, як: семінари-практикуми, засідання «Школи молодого вчителя», методичні дні, педагогічна рада у формі організаційно-діяльнісної гри або методичний аукціон, семінар-тренінг, методичний турнір, панорама методичних досягнень, вернісаж методичної ідеї, які супроводжувалися діагностуванням стану саморозвитку особистості вчителя, головне завдання якого полягає не в тому, щоб дати вчителю зовнішню, максимально об'єктивну експертну оцінку, а в тому, щоб стимулювати його до осмислення та вирішення своїх професійних проблем, оскільки мобільний педагог завжди зорієнтований на самоаналіз та самодіагностику. Кожний учитель оволодіває алгоритмом самодіагностики: а) дослідження власної діяльності; б) виявлення та вивчення своїх труднощів; в) створення мотивів, потреб, можливостей для перебудови своєї діяльності; г) вміння визначити ефективність власної праці і результати її перебудови; д) визначення можливих негативних впливів.

З учителями постійно аналізується та обговорюється інноваційний досвід проведення уроків і виховних заходів для школярів, розроблення колегами новітніх методів і технологій роботи з учнями, планування педагогічними працівниками власної індивідуальної освітньої стратегії саморозвитку.

Використання ІКТ дає змогу відійти від традиційних форм навчання іноземних мов, підвищувати мобільність у засвоєнні інформації, оптимізувати засвоєння мовних структур граматичних правил, долати монотонність у викладенні іноземних мов, поєднувати інформаційну компетентність з іншомовною культурою.

Навчальні он-лайн платформи, які набувають популярності як засіб мобілізації й активізації потреб у вивченні іноземних мов, інтегрують процеси навчання, працевлаштування, планування кар'єри, доступності неперервної освіти, самоосвітньої діяльності. Цінним є те, що спілкування з іншими учасниками он-лайн платформи дозволяє створити іншомовне освітнє середовище, вдосконалювати методичний потенціал, накопичувати інструктивно-дидактичний матеріал, розвивати комунікативні й організаторські компетенції вчителів іноземних мов.

У створенні нового образу вчителя, котрий володіє ІКТ, ефективними виявилися заняття Школи комп'ютерної грамотності та інформаційного практикуму; навчання за програмою Intel «Навчання для майбутнього»; тренінги проекту «Цифрові технології» програми «Партнерство в навчанні»; семінарські заняття «Використання мультимедійних систем у педагогічному процесі» національного проекту «Відкритий світ». Це сприяє формуванню відкритості новому досвіду, ініціативності, креативності, організованості вчителів. З метою формування методичної мобільності з учителями проводиться круглий стіл на тему «Дистанційне навчання: сильні та слабкі сторони його організації в школі». Учителям пропонуємо використовувати комп'ютерні засоби у виховному процесі школярів для створення бази даних учасників конкурсів, агітбригад, громадських дитячих об'єднань; аналізу рівня сформованості особистісних якостей, рівня вихованості, сформованості компетентностей; обліку особистісних досягнень (портфоліо); обробки матеріалів опитування, тестування; обробки інформації (тексту пісень, аудіо-, відео- та фотоматеріалів).

Характеристику сучасного вчителя підсилює освітня проектна діяльність, що сприяє формуванню вміння коротко й доступно висловлювати думки, враховувати думки партнерів і знаходити компроміс у загальних справах, побудові міжособистісних взаємин на правах рівноцінних партнерів і компаньонів. У межах Східного партнерства Європейського Союзу та принципу «сприяння зв'язків між людьми» діє програма «eTwinning». Серед 78 українських шкіл та 218 вчителів, зареєстрованих у програмі, є навчальні заклади Шевченківського району м. Харкова. Це — Харківський лицей № 89 та Харківська гімназія № 6 «Маріїнська гімназія», які співпрацюють зі школами Польщі, Греції, Румунії, Чехії та Португалії. Учителі з різних країн діляться досвідом, вивчають нові підходи у навчанні. Школярі отримують знання та можливість удосконалювати англійську мову.

Учителі вдосконалюють власний потенціал під час проекту «Залучення учнів до наукової діяльності через участь у турнірному русі», у роботі виховних центрів: від колективної творчої справи — до роботи групи за інтересами — до індивідуальної роботи, клубу з участю батьків, Молодіжної організації «Союз Активної Молоді — 89», діяльність якої спрямована на розвиток інтересу до науки, на формування активного, діяльного громадянина України, евроклубу «Юні європейці», на науково-практичних конференціях («Крок у майбутнє», «Лицейська освіта і сучасна наука»), під час організації проектів «A Textile Adventure» для старшокласників України, Румунії та Польщі.

Отже, перелічені шляхи підвищення кваліфікації сучасного вчителя розширюють межі його професійної самореалізації, сприяють формуванню акмеологічної компетентності та професіоналізму.

Література

1. Гречаник О. Є., Григораш Н. В. Формування акмеологічної компетентності вчителя в системі післядипломної освіти : монографія // Бібліотека журналу «Управління школою». Харків : Вид. група «Основа», 2019. Вип. 9 (200). 144 с.
 2. Рибалко Л. С., Черновол-Ткаченко Р. І., Куценко Т. В. Акмеологічні засади професійної самореалізації вчителів у системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів : колективна монографія // Бібліотека журналу «Управління школою». Харків : Вид. група «Основа», 2017. Вип. 7 (174). 128 с.
 3. Рибалко Л. С., Черновол-Ткаченко Р. І., Горбачова І. І. Формування професійної мобільності вчителів: акмеологічний підхід: загальна середня освіта : колективна монографія // Бібліотека журналу «Управління школою». Харків : Вид. група «Основа», 2019. Вип. 7 (198). 112 с.
- Рибалко Л. С., Черновол-Ткаченко Р. І., Твердохліб Г. В. Професійна самореалізація педагогів: іншомовне освітнє середовище, технологія самореалізації вчителів іноземної мови : колективна монографія // Бібліотека журналу «Управління школою». Харків : Вид. група «Основа», 2019. Вип. 7 (198). 112 с.